

x

Fran Lipah: Cvetje bajam.

x

dela. Vse lepote so se zaslužnile v misli na kruh za šestero
želodčkov in na bodočnost vseh teh, ki so izrasli iz mene. Redke
so postale besede, pogled se je splasil, sključil hrbet, ki je čakal
na udarce. In ko že vsi otroci so si pota izbrali, sem osamela —
in prosjačim zdaj pri tem zdaj pri onem svojem otroku — in
iščem oddiha. In vidim: starost povsod je odveč.

Zdaj spet sem na romanju.

V tem kraju mi nekoč zibel je tekla, zdaj tu je moj sin. In
odkar sem bila odšla z mladostjo v svet, nisem bila še v kraju
domačem. In sram me je; sram vpričo teh gričev, gozdičev, njiv
in ljudi. Ker mlada sem bila takrat in moja lica so bila zardela.
Zdaj v vsem tem kraju kakor v ogledalu se vidim. Vem, da se
je iz rdečih lic izmotal obraz, ki v gubah in jarkih izgleda, kakor
bi se bilo kamenje tajalo na njem. Sram me je.

In strah.

Ker vidim, ker vem, da zdaj ne bo nobene poti več.

Le ona zadnja bo še, ki bo vsa tvoja, Gospod.

Mrazi me.

Tako tih je beli sneg. Tako majhen, majhen je svet...

Še za misel je komaj prostora.

Fran Lipah:

Cvetje bajam.

(Eno dejanje.)

Šerif^saga;

Alí, njegov sin;

Džaverí, hči Šerif^sage;

Hajdija, njena služkinja;

Džordže, vojak iz Macedonije.

* Hiša Šerif^sage v predmestju Berata v Albaniji. Za časa bojev pred svetovno
vojno. Pomladni večer.

Albanska soba: sive preproge, temnordeč minder, levo okno na cesto, tri
srednja na vrt in strehe sosednih hiš. V ozadju med cipresami minaret in še
dalje stara trdnjava Kale. Na vrtu cveto bajame, ena se vzpenja tik pod levim
oknom: vonj njenega cvetja polni sobo.

Na minderu kraj cvetja sedi Džaveri nepremična, žalostna, zamišljena.

Iz daljave molitev hodže:

«Ellahu ekber, ešhedu enlailaha illal...»

Džaveri: Pridi, prijatelj večer, pridi, pozabljenje narave, mir dela
in spanje dneva! Moje misli so spoznale, da je dan delavec
kruha, po poslu bežeč, večer pa je odpuščanje dneva, tako
blažen je njegov tajni mir.

Čuje se drugi odlomek molitve:

«... ešhedu enne Muhamederesulullah haija lessela...»

Džaveri: Misel je priplavala od nekod in se ustavila pred vrati mojega srca. Odprla sem ji nastožaj, ker k meni je bila namenjena. Nisem čitala v knjigah, našla sem sama seboj: misel je glas božji, naše srce uho, ki ga čuje. — Nismo stvarniki, glasniki smo misli!

Čuje se tretji odlomek molitve:

«... haija lefelah ellahu ekber lailahe illalal...»

Džaveri: Cvéti, bajama, žári, solnce moje spomladi, tvoj cvet je opojen, bleščeč je tvoj žar, saj moja sreča cvete s teboj! — Cvéti, bajama, jaz cvetem s teboj in pojem pesem pomladi, pesem spočetja skrivnostnega in mojo pesem objema vonj tvojega cvetja in poje slavo bogu! — Sto je cvetov, eno samo solnce žareče, sto pomladi in ena ljubezen!

(Molk.)

Od leve prihaja Hajdija, hoče na desno, ko pa opazi Džaveri, kako gleda nepremično skozi okno, zbeži nazaj na levo in ji prinese kavo, plazeč se tiho proti nji.

Hajdija: Evo me, solnce mojih oči! (Džaveri molči.) Sreblji kavo, sama sem jo kuhala! (Džaveri molči.) Roža našega vrta, čemu si vstala, komaj je hodža odpel popoldansko molitev. (Džaveri molči.) Tvoje spanje ponoči je nemirno, zato pa popoldan privošči telesu počitka, dasiravno je rekla nekoč ciganka moji materi: «Hajdija, nikar vode na tešče piti, boj se pretesnih pasov in podnevi ne več kot pol ure spati — pa boš zdrava ti in tvoji otroci!»

Džaveri molči; čuje se samo žvenketanje čašice v trepetajoči roki Hajdije, ki jo postavi pred Džaveri in hoče nazaj na levo.

Džaveri: Hajdija!

Hajdija: Gospodarica moja, hvala ti! Izpregovorila si. (Sede pred njo na preprogo.)

Džaveri (gleda nepremično skozi okno): Te dni se vrne!

Hajdija: Alah, ubij vojno!

Džaveri: Reklo mi je nocoj, da se vrne.

Hajdija: Vrnilo se bo solnce in našo cvetko napolnilo z rdečo barvo. Džaveri, ko je tvoja Adila nekoč v jutru zapazila, da je njeno zlato obledelo preko noči, mi je rekla: «Hajdija, nosi mi dete na solnce tja pod bajame, da se napije rdečice iz njihovega cvetja!»

Džaveri: Vrne se, še danes se vrne.

x

Fran Lipah: Cvetje bajam.

x

Hajdija: Tvoja novica je sladki med baklave, veš, draga, pa ima grenko primes: nocoj se vrne i tvoj oče!

Džaveri: Vem.

Hajdija: Ali je dal sedlati pet konj, da mu hiti naproti.

Džaveri: Kdaj odide Ali?

Hajdija: Vsak čas in mislim, da se pred nočjo ne vrne.

Džaveri: Do noči sem tedaj samo v tvojem varstvu, Hajdija?!

Hajdija: Da, rožica moja, jaz te bom čuvala.

Džaveri: Pripravi mi kopelj!

Hajdija: Voda se greje. In ogro, ono veliko, ne? In zelene dimije ali rdeče? Oh, svila onih rdečih je taka, da se solnce skriva pred njo! Kaka sreča, dihati v taki svili!

Džaveri: Zelene dimije danes! Pojdi, klepetulja!

Hajdija odide na levo. Džaveri skoči od okna, prisluškuje na leva in desna vrata in nato sede na prejšnje mesto.

Džaveri: Vse njegove besede še zvene v mojem ušesu. Ko je poln divjega ognja odhajal pred Skadar, mi je zadnjo noč pripovedoval samo o vojni. Njegova beseda je bila opojna pijača, pesem, vsa topla kot njegovo telo. In Hajdija blebeče, da je nevernik, ki ne posluša preroka!

Hajdija (od leve): Vse je pripravljeno!

Džaveri odhaja na levo. Od desne prihaja Ali, opravljen za pot. Prisluškuje na leva vrata, se vrne proti sredini sobe in govori proti desni, kjer so vrata ostala odprta.

Ali: In reci, da Paša napoji konje! Mladi kobili nikar sveže krme dajati! Beži! — Šabane, Šabane! Atija naj kuha! Za deset mož! Tri jagneta in onih šest gosi, ki smo jih odbrali. Atija naj pazi, goste imamo! Ta večča sploh ni za rabo razen v kuhinji. Smetano, če domače ni dosti, bo dal sosed Jussuf aga. Zvitek od sira naj bo dober, Šerif ga ljubi. Napravi naj dve pogači z orehi! Pastir naj gre po belo čebulo in mleko. In Džafira, ta strah nesrečni! Džafira bo prva, ki jo bom pognal. Nje imam dosti, če jo enkrat na dan vidim. Žuri se, Šabane, pred nočjo smo tu! In Džafira naj gre po cigane. Ne Džafira, Hamdi pojde ponje! Stari pevec Omer naj tudi pride! Pet gosli — Ramazan je! (Zapre vrata na desni, proti levim vratom):

Ali: Džaveri!

Džaveri (od leve): Čujem te, brat moj!

Ali: Jaz odhajam očetu naproti.

Džaveri: Razumem.

Ali: In Paša gre z menoj.

Džaveri: Razumem.

Ali: Sama ostaneš doma z ženskami.

Džaveri: Čujem, Ali!

Ali: Vrnemo se šele ponoči.

(Molk.)

Ali: Si me čula?

Džaveri: Čula, brat moj!

Ali: Ko se Šerif vrne, imamo goste. Vabil sem, kakor je naročil.

(Molk.)

Ali: Je Hajdija pri tebi?

Džaveri: Je, brat moj!

Ali: Hajdija!

Hajdija: Tu sem, gospodar naš!

Ali: Dobro!

Odide na desno. Od leve prihaja Džaveri, vsa preoblečena.

Džaveri: Hajdija! Duhana ne pozabi! In ono rožno olje!

Hajdija prihaja, gre proti desni in zaklene vrata. Obe gledata skozi okno. Čuje se konjski topot in lopot velikih vrat.

Hajdija: Odšel je, bog ž njim na potul!

Džaveri: Je vse pripravljeno?

Hajdija: Moj bog, pazi se, da te nihče ne vidi, gospodarica moja!

Sveti Ramazan je!

Džaveri (kot da je ni čula): Ona žolta svila je tvoja, Hajdija. (Hajdija klikne in sede pred Džaveri.) In one rdeče dimije so tvoje, Hajdija. (Hajdija ji poljublja roke.) In ona mala srebrna ogrja je tvoja, Hajdija. (Hajdija ji poljublja noge in se valja pred njo.) Samo da rabiš jezik, kadar je treba!

Džaveri gleda skozi levo okno na cesto. Zakriči in beži na desno in prisluškuje na vrata.

Džaveri: Hajdija, oni drugi ključ!

Hajdija: Tu ga imam, toda ti, dušica moja, ostaneš tu! Jaz sem stara in moje izkušnje so velike. Ostani tu! Umiri se, rožica moja! Sedi, sedi!

Džaveri: Rabi noge, ne jezika!

Hajdija beži na levo. Kraj odprtih vrat posluša Džaveri vsa v strahu. Hajdija stopa po stopnjicah, ključavnica škriplje, vrata se odpirajo in zapirajo, koraki se čujejo: težki so in počasni. Džaveri sede na minder in ga škropi z rožnim oljem.

Džordže vstopi. Vojak je: nosi puško, v pasu samokres in mal handžar, preko prsi dva pasa patron. Stopa trudno proti Džaveri, leže kraj nje, položi glavo v nje naročje. Poljubljata se, ne govorita. Čez nekaj časa.

Džordže: Džaveri! Moja! Moja!

Džaveri: Ponoči se vrneta oče in brat!

Džordže: Džaveri, umorjen sem od muke vojne in žejen samo tvoje ljubezni, ker sam sem samo polovica, vse drugo si ti.

Ti dolgi meseci so polni bridkosti in obupa, ki me žge v srcu in mori v duši.

Kje je čarovnik, ki bi izbrisal vso to sramoto in pogin iz našega spomina? Kar sem doživel, je ledena skorja okoli mojega srca. Da mi je vreči proč te misli, ki mi branijo živeti, sleči raševino spomina in si nadeti lahko haljo pozabljenja!

Glej, moja kri je še vsa topla, moja misel iskrena in moja mlada leta naj umrjejo brez ljubezni?!

Živeti, Džaveri, živeti!

Džaveri: Nikoli ne pojdeš od mene!

Džordže (pritegne njeno glavo k sebi): Džaveri, tvoje oči, samo tvoje oči! V njih luč gori, luč gori v mojega srca noč, v mojo tugo pretemno! Džaveri, Džaveri, tvoje oči! (Ji poljublja oči.)

Džaveri: Nikdar več ne greš od mene! Nikdar!

Džordže: Polna so mi ušesa vojnega hrupa. Po kateri cesti pojdem, da ne srečam sirote, po kateri livadi, ki še ni oškropljena s krvjo?

Čuj, hotel bi leči pod mirni krov očetove hiše, vonj goved in konj srkati vase, poslušati zvonjenje ovna, ki se ponosno maje pred čedo...

Zvonovi pojo blaženo pesem nedelje, ki je povračilo šesterim delavcem dnevom, starci govore o bogu in zemlji, ..

mladiči v nedeljski opravi divjajo na dirko na žrebcih in njih vroče zdravje se bije za moč in za prvenstvo.

Džaveri: Zakaj si šel v to morečo tujino?

Džordže: Tisti čas, Džaveri, je zašumelo po naši zemlji, v zraku je zabučalo in bojna pesem je odmevala v naših srcih. Pevci so peli narodu in junaki so se oborožili... In sivi oče mi je govoril:

«Rekel ti bom besedo, sin, toda urezala te bo v srce.

Tam, kjer se gore razstajajo in njih noge poljublja ravnica, v njeni sredini molči temnozeleno jezero —

enako prikritemu žolču zemlje, enako zatajeni jezi naroda! — mesto leži,

smeje se v beli dan,

grad Skadar na Bojani,

ki ga je narod zgradil, da priča svetu,
da nič pod solncem ni tako silnega
kot je osveta!
Grad Skadar na Bojani!
Mleko teče iz skale, belo mleko zakopane
matere in vsaka kaplja kriči pod nebo!!
Ker narod je hotel, da se uveri svet, da nič
pod solncem ni tako gotovega
kot je osveta!

Džaveri: In zdaj ta divji pokolj, da umira narod!

Džordže: Padla je sramota na našo zemljo in napolnila srca in duše. Tam gori v gorah je padlo junaštvo in polomili so se meči. Pa naj svet gleda, pa naj se svet nagleda! Bila je vojska junakov, Marku podobnih!

Junaštvo, prevarano v svojem hotenju, volja zlomljena sredi poleta! —

Džaveri: Nič več o tem, dragi! (Ga poljublja.) Vse moje misli dneva in noči so bile pri tebi.

Džordže: V tem trpljenju sem molil vsako noč v ljubezni:

Sveta je gora Tomorica, krasna, bajna, prelestna, v tolažbo tužni okolici vstvarjena; v jutru prva žari od solnca

in na večer njene stene zadnje pijo kri umirajočega dneva...

In tu ležiš ti, Berat, mesto mojih želja:

sedem brd, sedem oljčnih gajev,

med vsemi se je grad Mrnjavčevičev osokolil pod nebo,

Osum reka mu brani v ašikovanje h Gorici...

Senca smokev, resna zelenina ciprese,

pisanice bajam in srebrnih oljk,

oko je pijano lepote — — —

Spodaj pa se svetijo beli minareti,

vsak dan se poje slava bogu. —

Džaveri: V hanu pred mestom naju čakajo moji ljudje. Vse je pripravljeno.

Džordže: Ali si me videla, dušica?

Džaveri: Moje srce te je videlo, ljubček!

Džordže: Dolga bo pot, toda naju vodi živa ljubezen. Tam daleč so gore in planine, vinogradi in duhanova polja. Med stene gora je zasekano jezero, modro, zeleno in zrcalo neba visokega. In še tam naprej, kjer so polja najlepša in se

črede ovac pasejo po rebrih, na selih pesem in kôlo, v gorah puške in srca junakov . . . Tam je tvoj dom in vsa moja ljubezen.

Hajdija (pribeži od leve): Alah, Alah! Beži, gospodar moj! Džaveri, Šerif se je vrnil! Sam vrag ga je prinesel! Alah! Komaj je solnce zatonilo, že je tu!

Džaveri govori tiho s Hajdijo, ki nato zbeži na levo in kliče Džordžu:

Hajdija: Za menoj, mladi gospodar!

Džordže: Džaveri, reci na glas, da morem verovati!

Džaveri: Pridem!

Džordže odide za Hajdijo na levo. Džaveri sede na minder. Hajdija se vrača, zapre leva vrata, zapira okna, sede kraj Džaveri. Z desne se čuje govorjenje.

Pride z Alijem Šerif.

Šerif: Težka je pot in moje noge so preslabe, da bi jo zmogle brez svetega islama. Ta pa nam daje moči in kreposti. Brat moj v Stambul te pozdravlja, Ali, in tebi, Džaveri, pošilja svile in preprog. Vsak dan molita za njegovo zdravje! (Poljubi Džaveri in potem Alija.)

Hajdija odhaja na levo. Vsi sedejo na minder.

Šerif: Ko sem prišel v stambulsko mesto, je duša moja, pijana sreče, obljubila bogu in se zaklela, da prej ne miruje, dokler ne diči mojega fesa žolta ahmedija in se ne vrnem z groba preroka kot hadžija. Ker, deca moja, čujte, to je moje spoznanje:

Sveta je vera, sveta beseda preroka,
zid železni — nanj smo sezidali življenje svoje;

svet je polumesec in koran,

luč, tolažba in naš najvišji zakon.

Sveta je vera očetov in običaj očetov;

čša modrosti, iz katere pije ded in vnuk.

Sreča vseh sreč, poslušati glas preroka, ime

očeta zapustiti sinu, čast očeta zapustiti

sinu, glej, ker to je modrost življenja:

dozorelo seme svoje misli vsejati na mlado

sinovo njivo —

in to je večno življenje! (Poljubi Alija.)

Otroka, vajin stric mi je naročil sto želja in pozdravov. Komaj sem prah in znoj pota strpal s sebe, je predme postavil soffro in bil sem vesel slastnih jedi; napalil mi je čibuk in opojni duhan je obudil moje misli; za vsak findžan njegove kave bi popustil en dan svojega življenja.

Pa so moje misli naenkrat v Berat bežale: kje je moj Ali in plete li Džaveri pisano preprogo?

Hodil sem po cestah in se vozil ob morju, bil sem v vseh mošejah in veliki stambulski džamiji, videl sem od blizu lice sultana in njegovo vojsko.

Pa so moje misli naenkrat v Berat hitele: ali je zdrava moja Džaveri in kaj dela moj Ali?

Lepo je hoditi po svetu in gledati čuda ali najlepše je naše mesto in lastni dom največje čudo; lepa so pota in pisano življenje tujine, najlepša pa je pot v domačo hišo. (Si briše solze.)

Danes pa se slavi sveti Kamazan! Kdorkoli pride, bo moj dragi gost; vrata so mu na stežaj odprta! Do zore naj glasba svira, sladka baklava na sofri diši; plesali bomo ples in peli pesem očetov, veseli vsi in se klanjali bogu! (Namigne Aliju, ki mu razprostre malo molitveno prprogo ob levi steni. Šerif poklekne nanjo in se obrnjen proti vzhodu klanja po obredu. Ko je odmolil, še kleče):

Prva tvoja misel v jutru naj plava na iztok k solncu in naj se pokloni vstajenju in luči! Pozdravi ga, brata, pozdravi zrak nebeški, gore in trave in reke in ptice pod solncem, pozdravi vse, kar se giblje in živi poleg tebe, bodi vesel in živi ž njim svoj solnčni dan.

Ker to je modrost življenja:

biti del vesoljstva in dihati ž njim in to je sveto življenje!

Noč. Od desne se čuje glasba in prihajanje gostov. Ali odpre vrata in gre na desno. Luč se vliwa z desne. Šerif ostane, zvije preprogo in jo da Džaveri.

Šerif: Edinica moja, blede si in vsa nemirna; ali te je moj prihod tako razveselil ali pa te tajna žalost razjeda. Ali si bolna, cvetka moja?

Džaveri: Nisem, oče moj!

Šerif: Džaveri moja, nisi gledala nevernika in nisi govorila z nikomer?

Džaveri: Nisem, Šerif-aga!

Šerif: Čast ti, hčerka; jaz pa, starec, sem se tako zelo bal zate!

Jo poljubi in odhaja na desno. Od tam in od zunaj se čuje petje in glasba. Strelji samokresov od daleč in blizu. Glava minaretov v ozadju žari v pisanih lučkah. Džaveri skoči na desno in zaklene vrata. Od leve vstopi Hajdija in gre prisluškovat k desnim vratom.

Hajdija: Gostje so tu, Šerif je ravnokar odmolil... Nosi se že druga jed... Zdaj je prišel Jussuf-aga in hodža...

Džaveri: Pojdi in mi prinesi ono veliko ogrinjalko!

Hajdija: Odšel je, hvala bogu! Vsa v strahu sem bila radi njega.
(Odhaja na levo.)

Džaveri: Tam zunaj se slavi sveti Ramazan, prošla je žalost, novo veselje prihaja; narod ga je pijan, pesem sama poje ž njim; zemlja cvete in nebo ga je veselo. Džamiji se je razsvetlil minaret, tisoč luči gori, tisoč src žari. (Poklekne na minder in razprostre roke):

Sveto je mlado rojstvo krvi,
sveto novo rojstvo misli,
presveto rojstvo mlade ljubezni!

(Gleda skozi okno.)

Hajdija (prihaja in jo zavija v ogrinjalko): Tako, vidiš, da se ne prehladiš. (Prisluškuje na desni.) Moj bog, Ibrahim-effendi je prišel. Pomisli, taka čast! Nosi se že peta jed. Jaz ne morem in ne morem zdržati. Džaveri, dušica, šla bi samo malo do Atije v kuhinjo.

Džaveri: Idi, pa vrata zakleni za seboj!

Hajdija (ji poljublja roke): Kako si mi dobra! Takoj se vrnem, dušica moja, solnce mojih oči! (Zastre si lica in odhaja na desno, vrata zaklene za seboj. Džaveri skoči z mindera, se pokrije z ogrinjalko, se skloni preko okna in utrga cve-točo vejico bajame):

Džaveri: Ti greš z menoj, bajamica, ti moja mala prijateljica!

Ker jaz vem samo za eno besedo: ni
vera preroka, ni običaj očetov, ni
čast, ni dolžnost. Jaz vem samo
za eno besedo in ta je: ljubezen!

Zbeži na levo in zaklene vrata za seboj. Skozi odprto okno se čuje nočn^a
molitev z minareta:

«... Ešhedu enne Muhamederesulullah...»

Od desne glasba ciganov, monotone albanske melodije, ples, neartikulirani vzklizki. Na desna vrata nekaj loputne, nato močan sunek, ki odpre vrata. Krik.

Ali privleče zastrto Hajdijo in jo pahne na sredo sobe.

Ali: Nesreča stara, da te sram ni hoditi med svet, ko te je tu treba! Kdo neki bo gledal za teboj?! (Ji trga zagrinjalo raz obraz.) Ti hodiš lahko brez skrbi odkrita!... Džaveri!... Džaveri! (Gre na levo, toda vrata so zaklenjena. Trka, vpije.) Džaveri! Džaveri! Alah! Alah! (Beži na desno in se vrne s puško. Za njim Šerif z lučjo. Šerif trči po sobi, pade končno onemogel na minder in se bije po čelu.)

Šerif: Izdala vero in preroka! Džaveri!... Izdala očeta in brata!
Alah!

Ali (kraj okna): Evo je, evo je na cesti! In Macedonec ž njo!
 Šerif (kot mrtev leži na minderu, mirno): Streljaj, sinko moj!
 Ali (ustreli skozi okno): Padel je, Šerifšaga!
 Šerif: Še streljaj, zlato moje! Oj!
 Ali (ustreli): Padla je, Šerifšaga!
 Šerif (tiho): Mrtva? Oba? Oj, oj! (Skoči kvišku in gleda skozi okno.)
 Ali (si zastira oči): Oj, oči moj! Dvigata se na konje, že bežita mimo bajam! Oj!
 Šerif (se smeje kot otrok): Moja Džaveri!... Moja Džaveri!...
 Ali (sede kraj njega in ga objema): Moj Šerifšaga — — Na konje! Na konje! (Beži na desno.)
 Šerif (pretrgoma, za njim): Sinko... samo ti!... Alah!

Monotono petje, vesela glasba ciganov.

Konec.

Književna poročila.

F. Finžgar: Razvalina življenja. Založila «Slovenska Matica» v Ljubljani. 1921.

Kakor vsem dosedanjim dramam tega pisatelja je tudi tej ljudski igri snov zajeta iz kmetiškega življenja. Dejanje je postavil Finžgar v samotno hribovsko selo, kjer kuha in toči Urh Kante tako dobro žganje, da menda že v vsej okolici ni več treznega moškega človeka razen Urhovega soseda Martina. Ta je trden gospodar, ki se je že otresel mladoletne lahkomiselnosti. V prejšnjih letih pa menda tudi ni bil zaklet sovražnik alkoholne pijače, ker se je v pijanosti spečal z Urhovo rejenko Tono ter imel otroka z njo. A zato ji je založil tisočak ter se tako izlepa iznebil dekleta, za katere očeta ne ve živ človek. Tona je namreč pametna ženska, ki vé, da se pričinja nevesta pri doti in da se možak, kakršen je Martin, ne bo obešal na «brisačo», kakršna je ona. Ali popolnoma si vendar ne more izdreti Martina iz srca; skrivoma še tli nekaj kakor ljubezen v njej. Martin pa se je zagledal v Urhovo hčer Lenčko in bi jo rad v zakon. Dekle ne mara zanj, ker je že v besedi s Ferjanom, precej zanikarnim gospodarjem, ki rajši hodi s puško po gozdu, češ, za koga naj bi se pa mučil, ko je pri njem tak dolgčas v hiši, da ga poleti zebe v njej. Ko bi se vzela z Lenčko, pa bi se videlo, kdo je najboljši gospodar. Toda oče Urh izreče trdo besedo zoper tak zakon in Lenčka mora vzeti Martina. — Zakon ni srečen; celo tako žalosten je, da se Lenčka vda pijači, žganju — «ko je oče že vso okolico zastrupil z žganjem», pravi, «pa naj bo zastrupljena še hči». Prejšnji red gine iz hiše; zanikarnost se naseli na Martinovem domu. Lenčka nima prijazne besede za Martina; rada pa se smeje Ferjanu, kadar se vidita; njen smeh se razlega po vsem hribu, da ljudje prisluškujejo, češ, kaj ima, da je tako razposajena. Martinu je ta smeh kakor žerjavica na dušo. Naposled se tudi on vda pijači, zanemarja gospodarstvo, trži z lesom in s konji, izostaja z doma, v srcu pa mu raste čimdalje hujše sovrašтво do Ferjana. Oče Urh kupi Ferjanove dolgove, da bi pognal Ferjana po svetu; Ferjan hoče z ostankom izkupička za posestvo v Ameriko, ko bi šla Lenčka z